

TANULMÁNYOK

SZOLGÁLAT A JÉZUS SZELLEMÉBEN

Legutóbbi főtanácsi ülésünket ezelőtt egy esztendővel, december 2-án tartottuk. Az azóta eltelt időszakról az alábbi püspöki jelentést terjesztem a Főtisztelendő Egyházi Főtanács elé.

1 Országunk ebben az esztendőben rendkívüli jelentőségű jubileumi légkörben élte a maga életét és végezte a legmagasabb helyről tervszerűen irányított mindennapi munkáját.

Ezen a napon, amikor egy esztendő eseményeiről és tevékenységéről egyházunk legfőbb testülete előtt számot kívánok adni, a jelentés elején röviden meg szeretnék emlékezni arról a külső keretről, amely a mi egyházunk működését is sok vonatkozásban befolyásolta.

Románia Szocialista Köztársaság Egységfrontja országunk társadalmának minden rétegét magába foglalja. Kormányunk bölcs széleslátásával úgy gondolta, hogy az egyházaknak ebben a szervezetben helyük és szerepük van a szocialista társadalmi rendszerben. Ezért az E. K. Tanács április 30-án tartott rendkívüli gyűlésében, az összes többi egyházakhoz hasonlóan, kimondotta az e szervezetben való részvételét. A Szocialista Egységfront kongresszusára három képviselő, éspedig Kovács Lajos püspök, Barabássy László főgondnok és Erdő János főjegyző kiküldetését határozta el, akik a május 30—31. napjain a fővárosban megtartott kongresszuson, országunk politikai és társadalmi életének kiemelkedő eseményén részt is vettek.

Ennél még szélesebb körű és egyetemesebb vonatkozású volt az a nagyszabású, hazánk minden állampolgárát közelről érintő előkészület, amely országunk felszabadulásának 30. éves évfordulója felé fordította tekintetét, és amely csúcspontját az augusztus 23-i nagy ünnepségekben érte el. E. K. Tanácsunk augusztus 14-én a nagy évforduló tiszteletére rendkívüli ünnepi ülést tartott, amelyen mind a négy egyházkörünk képviselve volt. A jelenlevők kihangsúlyozták azt a nagyméretű politikai, társadalmi és kulturális fejlődést, amelyen országunk 1944. augusztus 23. óta átment. Az elért sikereket és nagyszerű eredményeket mi is őszinte örömmel, tiszta lélekkel ünnepeltük. Megelégedéssel állapíthatjuk meg, amint azt legfelsőbb állami szerveink is több alkalommal kifejezésre juttatták, hogy ezekhez a sikerekhez és eredményekhez egyházunk vezetői és hívei is hozzájárultak. Ugyanakkor hitet tettünk amellett, hogy egyházunk, amely több mint 4 évszázados történelme folyamán minden időben a fejlődés, a szüntelen lelki, szellemi és anyagi előhaladás szószólója és

munkálója volt, vezetőivel és híveivel együtt a jövőben is minden erejével részt fog venni minden olyan nemes célkitűzésben, országépítő tevékenységben és a békés, igazságos, magasrendű emberi életet, általános jólétet szolgálni hivatott törekvésben, amely hazánk minden állampolgárának boldogabb jövőjét szolgálja.

2 Személyi változások

Az 1973. november 27-től 1974. november 30-ig terjedő időszakban az alábbi lelkészi, gyakorló segédlelkészi és énekvezéri kinevezéseket eszközöltem:

Május 1-től Kiss Gergely segédlelkészt kineveztem végleges jelleggel Tordátfalvára, július 1-től áthelyeztem ifj. Báró József lelkészt Homoródszentpálról Székelykeresztúrra és Pál Ádám iszlói segédlelkészt végleges lelkésznek Haranglára. Gyakorló segédlelkésznek neveztem ki augusztus 1-től Nyitrai Csongort Csokfalvára, szeptember 1-től Balácsi Lászlót Szentháromság-Kisadorjába, Farkas Lászlót Sinfalvára, Kedei Mózeszt Kedébe, Száva Pétert Brassóba a csíkszeredai és bukaresti szórványok gondozására, október 1-től Forró Tamást Iszlóba és Kovács Sándort Marosvásárhelyre. Október 1-től Zsigmond Attila segédlelkészt végleges lelkésznek neveztem ki Kobátfalvára; november 1-től Keresztes Sándor csehétfalvi lelkészt áthelyeztem Homoródszentpálra, Nyitrai Levente segédlelkészt végleges minőségben kineveztem Komjászegre és Adorján Levente segédlelkészt Ravába. 1975. január 1-től Fazakas Károly zsákodi lelkészt áthelyeztem Ürmösre.

Ideiglenes énekvezéri kinevezést nyertek az alábbiak: május 1-től Mezei József Kövendre, október 1-től Báró Gabriella Székelykeresztúrra és Jakab Éva Szentábrahámra.

Nagybányai leányegyházközségünk gondozására díjazás nélkül megbízást adtunk Benczédi Domokos ny. lelkésznek, aki helyett betegsége miatt pünkösdkor és az őszi hálaadó ünnep alkalmával dr. Lőrinczy Géza ny. teol. tanár végezte a szolgálatot.

Egyházi központunkban az alábbi változások történtek: Benczédi Ilona vezető gépíró helyébe, aki jan. 1-től nyugdíjba vonult, Zilahi Zsófia addigi levéltáros kapott áthelyezést. Dr. Gyarmathy Árpád helyére, aki november 1-vel végleges nyugdíjba ment, ettől az időponttól a belső pénzügyi ellenőrzés feladatkörének betöltésére Mikó Lőrinc kapott megbízást. A gépkocsivezető-karbantartói állásra 1974. jan. 1-től alkalmaztuk Fejér Ignácot.

Nagy Ferenc segesvári lelkész 1 évi tanulmányi ideje leteltével a manchesteri Unitárius Teol. Főiskoláról hazatért. Részletes jelentése, valamint a főiskola igazgatójának, Fred Kennworthy és Brian Golland, az angliai Unitárius Egyház ügyvezető főtítkárnak tájékoztatása szerint Nagy Ferenc a rendelkezésre álló egy évet megfelelően használta fel, tanulmányait dicséretes módon végezte, számos ottani gyülekezetet meglátogatott; mind egyházunkat, mind országunkat méltó módon képviselte.

Biró Gyula csokfalvi és Incze Kornél lókodi segédlelkészek apr., ill. máj. 31-i hatállyal lelkészi állásukról lemondtak. Biró Gyula egyházközségi szolgálata rendjén ébredt annak tudatára, hogy lelkészi hivatását megfelelő módon betölteni nem tudja. Lemondása tárgyilagos önbírálatának eredménye. Incze Kornél mint lókodi segédlelkész

képtelennek bizonyult arra, hogy szolgálatát a hívek megelégedésére végezze. Mind adminisztratív, mind lelkipásztori gondozásbeli tevékenysége sok kívánnivalót hagyott fenn. A lelkészi karból való távozásuk sem egyházközségi, sem egyetemes egyházi szempontból nem jelent veszteséget.

3 Az év folyamán egyházunk alkalmazottai közül az alábbiak kerültek nyugdíjállományba:

a) Nagy Béla, aki lelkészi szolgálatát 1930-ban kezdte meg. Miután 1 évig Székelyudvarhelyen és 1—1 félévig Székelyderzsben és Olthévízen végzett segédlelkészi szolgálatot, rendes lelkészként Székelymuzsnán 10, Csegezben 7 és Sinfalván 24 évig működött. 11 és fél évig volt a kolozsvár-napocai egyházkör esperese. Január 1-vel nyugalomba vonult és volt gyülekezete körében, Sinfalván tölti azokat az éveket, amelyeket a gondviselő Isten számára adott. Pontos, lelkiismeretes és eredményes esperesi munkája elismerésül az Egyházi Főtanács részére a tb. esperesi címet adományozta. Ünnepestes kibúcsúzója január 20-án került sor. Erdemeit szószéki szolgálat keretében én méltattam. Az egyházkör részéről Kiss Zoltán lelkész búcsúzott, Sándor Bálint lelkész pedig verses búcsúztatót mondott.

b) Ugyancsak január 1-én ment nyugdíjba Benczédi Ilona, a központi iroda gépirónője, aki 1944-ben lépett egyházunk szolgálatába, és mint lelkiismeretes, odaadó, egyházszerető tisztviselő teljes megelégedésre 29 évig működött.

c) Major Sándor lelkészi működését 1926-ban Komjászegen kezdte, ahol 10 évig szolgált; onnan Haranglára került, ahol a kislétszámú, de buzgó gyülekezetben 38 évig hirdette csendben, feltűnés nélkül, de példaadó lelkiismeretességgel az evangéliumot. Nyugdíjazása március 1-vel kezdődött, amikor a lelkész-házaspár Kolozsvár-Napocára költözött. A gyülekezetből való ünnepestes kibúcsúzése bensőséges ünnepség keretében történt.

d) Dr. Gyarmathy Árpád belső pénzügyi ellenőr, nyugalmazott banktisztviselő 1966-ban lépett egyházunk szolgálatába, és pénzügyi ellenőrző munkáját az egyházi vezetőség és a lelkészi kar teljes megelégedésére 8 és fél éven át, 1974. október 31-ig, végleges nyugdíjba menetelég végezte.

e) Lőrinczi László lelkész szolgálata 1922-ben kezdődött. Egy évet az Egyesült Allamokban töltött. Két évig a volt székelykeresztúri Unitárius Gimnázium internátusi felügyelője. 1927-től 1940-ig kádácsi egyházközség lelkészeként, 1940-től a székelykeresztúri volt Unitárius Gimnázium vallásánaként és rövid ideig annak igazgatójaként működött. 1947-ben az ürmösi egyházközség lelkésze lett, ahol 27 éven át a gyülekezet munkájában kimagasló eredményeket ért el. Valláserkölcsi nevelési munkája azonban nem szorított gyülekezetére, hanem egyetemes egyházi tevékenységgé szélesedett. Mint a valláserkölcsi nevelésügyi bizottság tagja és hosszú időn át elnöke, nevét egyházunk történetébe aranybetűkkel írta be. Lángoló hitével, önzetlen egyházszeretettel, szószéki és szertartási szolgálataival, énekarvezetői munkájával, gyakorlati vonatkozású tevékenységével, az Egyházi Főtanácsban és az Egyházi Képviselő Tanácsban való cselekvő részvételével, egész életével példát mutatott. Tényleges lelkészi

szolgálatának befejezésére december 31-én kerül sor, amikor hitves-társával együtt Székelykeresztúrra költözik.

Nyugdíjba vonult atyánkfiaiának hálásan köszönjük, hogy egész életüket egyházunk szolgálatára szentelték és eredményes tevékenységükkel híveink lelki, szellemi gyarapodását szolgálták. Tiszta szívvel kívánok mindnyájuknak jól megérdemelt, hosszú, békés nyugdíjas életet.

4 Legutóbbi főtanácsi gyűlésünk óta az alábbi szolgálatokat végeztem Kolozsvár-Napocán és vidéki egyházközségeinkben:

December 6-án búcsúbeszédet mondtam Kiss Sándor ny. lelkész temetésén. December 7-én eltemettem Dési Ferencet, Dési Ferenc volt árkosi énekvezér-tanító fiát. December 16-án beiktattam Fazakas Endre volt petrozsényi lelkészt a dicsőszentmártoni egyházközségbe. A gyülekezet ünnepélyén részt vett dr. Barabássy László főgondnok, dr. Erdő János főjegyző, Kolcsár Sándor esperes és a környékbeli lelkészek. Az egyházközség üdvözlétét dr. Fekete József fű. gondnok tolmácsolta, az egyházkör nevében Benczédi Ferenc dombóói lelkész mondott köszöntőt. Lukács Sándor ny. lelkész üdvözléte után az ortodox, református és róm. katolikus testvérelekezetek lelkészei biztosították az új lelkészt együttműködésükről és jóindulatú támogatásukról. Az ünnepi istentisztelet középponttal zárult. Fazakas Endre lelkészre ebben a gyülekezetben az az elsőrendű fontosságú feladat vár, hogy az egyházközségben az eddiginél még virágzóbb gyülekezeti életet teremtsen.

Újév napján a püspöki lakásban végbement szokásos fogadáson, amelyen a kolozsvár-napocai gyülekezet részéről mintegy 150 hívünk vett részt, dr. Erdő János főjegyző és dr. Mikó Imre főgondnok afiai mondtak köszöntést. Az üdvözlésre válaszolva, kértem a gondviselő Istent, hogy legyen velünk az egész esztendő folyamán, és szentelje meg az evangélium szellemében egyházunk és népünk előmenetelére végzendő munkánkat.

Január 27-én megkereszteltem Cseke Péter Zsuzsanna nevű leányát a kolozsvár-napocai templomban. Február 23-án ugyancsak a kolozsvár-napocai templomban egyházi megáldásban részesítettem Mikó Lőrincnek, dr. Mikó Imre főgondnok fiának, és Bartha Zsuzsannának házasságkötését. Március 19-én a nagyenyedi templomban megkereszteltem Benedék Ágoston lelkész harmadik fiát, Ágostont.

Június 23-án a Teológiai Intézet évváró istentiszteletén a szolgálatot végeztem. Június 30-án, a szakvizsgázott hallgatók kibocsátási ünnepén a lelkészi szolgálatukat megkezdő 6 ifjúhoz az evangélium parancsolatai értelmében beszédet intéztem. Július 7-én 22 kolozsvár-napocai ifjú konfirmációi ünnepén a konfirmáltakat köszöntöttem.

Július 14-én haranglábi lelkészi állásába beiktattam Pál Ádám izslói segédlelkészt. Az ünnepségen részt vett feleségem, dr. Barabássy László főgondnok, Kolcsár Sándor esperes, dr. Fekete József fű. gondnok, Mátyus Gergely ny. lelkész, a kör volt esperese, Lőrinczy Gergely beszolgáló lelkész, számos kör lelkész, valamint Tankó Árpád megyei vallásügyi hivatali főmegbízott. A helybeli református és ortodox lelkészek gyülekezeteik jókívánságait tolmácsolták. Az ifjú lelkész működése elé, aki Major Sándor lelkész tisztos örökébe lépett, a gyülekezet nagy várakozással tekint.

Július 21-én istentiszteletet végeztem a mézskői egyházközség anyáknapi ünnepélyén. Ez a kis lélekszámú gyülekezet az utóbbi években nagy buzgóságról, példaadó áldozatkészségről és egyházszeretetről tett lelkésze, Székely Gergely vezetésével, bizonyosságot. Balázs Ferenc szellemének hatása a gyülekezetben ma is elvően él.

Október 6-án a Teol. Intézet évnyitó ünnepélyén a lelkészi szolgálatot végeztem. Október 13-án ment végbe a székelykeresztúri egyházközségben ifj. Báró József volt homoródszentpáli lelkész, köri esperes ünnepélyes beiktatása, amelyen feleségemmel együtt részt vettem és a beiktatást végeztem. Az új lelkész volt hívei közül is sokan voltak jelen a beköszöntőn, amelyen részt vettek Barabássy László és Mikó Imre főgondnokok, Kolcsár Sándor esperes, Sebe Ferenc egyházi tanácsos, a köri lelkészek, a helybéli református és róm. katolikus lelkészek is. Általánosán ismert ifj. Báró József nagy munkabírása, lelkesedése és buzgósága. Feladata lesz ebben a jelentős egyházközségünkben a lelkipásztori gondozói munka rendszeres megindítása, a hívekkel való közvetlen kapcsolat megteremtése és a katekizációs munka lelkiismeretes végzése. Hitvestársával, a gyülekezet új énekvezérével együtt úgy kell munkálkodniok, hogy az egyházközség az eddiginél egységesebb gyülekezetté váljék.

November 3-án dr. Erdő János főjegyzővel együtt vargyasi egyházközségünket látogattam meg és végeztem istentiszteleti szolgálatot abból az alkalomból, hogy miután ezelőtt 9 esztendővel kívül-belül nagy áldozatkészséggel megújította templomát, most mintegy 70 000 lejes költséggel, a gyülekezet szinte minden egyes tagjának hozzájárulásával, a vihar által megrongált templomtornyot újrabadogoztatta, és ünnepi ruhába öltöztette. Dimény András lelkész minden dicséretet megérdemel azért az apostoli lelkületű munkájáért, amellyel ennek a jelentős egyházközségünknek az életét nagy hozzáértéssel, buzgósággal és lelkesedéssel, eredményesen irányítja.

Korondi egyházközségben ezelőtt három esztendővel szenteltem újra a kívül-belül megújított ősi templomot. November 10-én feleségemmel, dr. Mikó Imre főgondnok, dr. Erdő János és Tana Ferenc számvevőségi főnökkel azért látogattam meg ezt a gyülekezetet, hogy annak új tanácstermét felavassam és a gyönyörű székely kapuval együtt a használatnak átadjam.

Végül ezelőtt 2 héttel, november 24-én beiktattam a homoródszentpáli lelkészi állásba Keresztes Sándor volt csehétfalvi lelkészt. Az ünnepségen feleségem, dr. Mikó Imre főgondnok, ifj. Báró József esperes, a szülőfalu és az új lelkész volt egyházközsége népes küldöttsége mellett lelkészek és gyülekezeti tagok közelről és távolról nagy számban vettek részt. Új lelkész Csehétfalván 5 nagyon eredményes évet töltött. Nagyszerű, kiemelkedő színvonalú, nemes mondanivalójú szószéki szolgálata után minden reményünk megvan arra, hogy ebben az egyházközségben is példaadóan minden vonatkozásban elsőrendű tevékenységet fog kifejteni. A nagyszerű templomi ünnepséget, ahol esperes és főgondnok afiai intéztek beszédet a gyülekezethez, megleghangú szeretetvendégség zárta be.

5 Az Egyetemi Fokú Egységes Protestáns Teológiai Intézet ez év május havában ünnepelte fennállásának 25. évfordulóját, amelyen számos belföldi és külföldi egyházi vezető személyiség vett részt. Az

ünnep előestéjén az intézet 11 új doktorának, köztük két unitárius jelöltnek, Szabó Árpád lektor és Izsák Vilmos intézeti főtitkár, óradó tanár afiainak felavatására került sor. Szabó Árpád az újszövetségi szakcsoport doktora lett; doktori dolgozatának címe: *A Kumráni esszéus közösség keletkezése, szervezete, teológiája és hatása az Újtestamentum korára*. Izsák Vilmos a gyakorlati teol. szakcsoportból szerzett doktori oklevelet; doktori dolgozatát az alábbi címen készítette: *A valláslélektan jelentősége az unitárius gyakorlati teológiában*. Doktori vizsgájukat mindketten jeles eredménnyel tették le. Az Intézet jubileumi ülésén 10 kiemelkedő belföldi és külföldi személyiséget díszdoktorrá avattunk, köztük dr. John Kielty afiát, világszövetségünk elnökét.

Az intézet vezetésében az a változás történt, hogy a teológiai szabályzat módosításával foglalkozva, a püspöki konferencia egyhangú döntése alapján a rektori tisztséget illetően négy évenként felekezetenként változó rendszer lépett gyakorlatba. Ennek alapján az első ciklus idejére dr. Rapp Károly evangélikus előadótanár lett a rektor; a következő ciklusban ezt a tisztelet egy unitárius tanár fogja betölteni.

Az E. K. Tanács, doktori vizsgájuk letétele alapján, dr. Szabó Árpádnak a bibliai professzori tanszék és dr. Izsák Vilmosnak a gyakorlati előadói tanszék rendes tanári állásaira való megválasztását javasolta. Mindkét professzornak örömmel gratulálunk, és egyházunk érdekében végzendő munkájukra, valamint teol. hallgatóink tanításában és valláserkölcsi nevelésében kifejtendő tevékenységükre Isten áldását kérjük.

Az intézetben a bentlakás igazgatója dr. Erdő János, akinek odaadó irányítása és ellenőrzése mellett a hallgatók élete megfelelő körülmények között, zavartalanul és eredményesen folyt. Fegyelmi eljárásra egyetlen esetben sem került sor, ami hallgatóink önfegyelmének és öntudatos magatartásának megnyugtató bizonyítéka. Hallgatóink, az I. évesek kivételével, mindnyájan mindhárom sátoros ünnepen légációi szolgálatot végeztek. A jelentések tanúsága szerint hallgatóink szószéki szolgálatai a gyülekezet részére építő hatásúak voltak. Légátust fogadó egyházközségeinknek és azok lelkészeinek e helyről is köszönetet mondunk.

6 Az egyházi központ ebben az esztendőben is folytatta azt a gyakorlatot, hogy minden körüli közgyűlésen a főhatóság képviselője legyen jelen. Ennek megfelelően a kövendi egyházközségünkben tartott Kolozsvárköri közgyűlésen dr. Mikó Imre főgondnok és dr. Erdő János főjegyző, a vadadi egyházközségünkben tartott Maros-Küküllőköri gyűlésen dr. Barabássy László és dr. Mikó Imre főgondnokok, valamint dr. Erdő János, a Székelyudvarhelyen tartott Székelykeresztúr-udvarhelyköri gyűlésen dr. Mikó Imre és végül a Sepsiszentgyörgyön tartott Sepsiszentgyörgyköri gyűlésen Ürmössy Gyula nyugdíjintézeti igazgató vettek részt. E közgyűlések közül azok, amelyek vidéki egyházközségekben, Kövenden és Vadadon folytak le, gyülekezeteink nagy ünnepeiként jelentős hitelesítő hatásúaknak bizonyultak.

7 Negyedévi körüli tájékoztató értekezleteink minden esetben két napra terjedő programmal folytak le. Ez alkalmat nyújtott lelkészeink-

nek arra, hogy a közérdekű előadás megvitatása mellett sajátos egyházi vagy teológiai kérdéseinkkel részletesen foglalkozhassanak. Ezen az értekezleteken minden alkalommal központunk is képviseltette magát.

8 Negyedévenként megjelenő folyóiratunk, a Keresztény Magvető ebben az esztendőben 80. évfolyamába lépett. 1861-ben indult útjára, s a 113 esztendő alatt egyházunk felbecsülhetetlen értékű szellemi kincsestárává vált, és lényeges segítséget nyújt a megkívánt szellemi színvonal fenntartására és erősítésére. Amint azt az elmúlt évben is tettem, ez alkalommal is hangsúlyoznom kell, hogy munkatársakra van feltétlenül szükségünk ahhoz, hogy folyóiratunk hivatását megfelelően betölthesse. Kérem ezért lelkésztársaimat, de Főtanácsunk világi tagjait is, hogy cikkeikkel, dolgozataikkal, tudósításaikkal az eddiginél sokkal nagyobb mértékben nyújtsanak segítséget, támogatást. A szerkesztés nehéz, felelősségteljes munkáját dr. Erdő János nagy buzgósággal végezte.

9 Testvéregyházainkkal legfelsőbb szinten, de egyházközségi viszonylatban is a szereteten és egymás megbecsülésén, egymás hitfelfogásának tiszteletbentartásán és a minden lehetséges módon való együttműködésen felépülő kapcsolatot tartunk fenn. Ebben az esztendőben protestáns püspöki szinten teológiai szabályzatunk módosításával kapcsolatban két alkalommal tartottunk Kolozsvár-Napocán testvéri szellemű megbeszélést. Az ortodox egyház vezetőinek és lelkészeinek jóakarató támogatását és vendégszeretetét is számos alkalommal élveztük. Itt említem meg, hogy a zsinatpresbiteri ev. egyház melegszívű, áldott lelketű püspöke, dr. Argay György életének 82., lelkési szolgálatának 56., főpásztori működésének 36. évében, október 24-én Kolozsvár-Napocán elhunyt. Temetésén az összes egyházak vezetői részt vettek. Egyházunk nevében annak őszinte barátját én búcsúztattam.

10 Külföldi hitrokonainkkal ennek az esztendőnek a folyamán is meleg, testvéri kapcsolatot tartottunk fenn. Ebben a tekintetben egyházi életünknek kiemelkedő eseményére került sor ebben az esztendőben. Világszövetségünk végrehajtó bizottsága május 16—19. napjain, Kolozsvár-Napocán tartotta ez évi rendes ülését. Hálásak vagyunk Szocialista Köztársaságunk kormányának és közelebbről a Vallásügyi Hivatalnak, hogy a gyűlés megtartását támogatta. A végrehajtó bizottság 19 tagja közül 18 volt jelen. Ezek a következők voltak: 1. dr. John Kielty elnök, Anglia, 2. dr. Heinz Schlötermann alelnök, Német Szöv. Köztársaság, 3. Diether Gehrman főtítká, Hollandia, 4. Stenfert Kroese pénztáros, Hollandia, 5. dr. Peter Dalbert, Svájc, 6. Brian Golland, Anglia, 7. dr. Ferencz József, Magyarország, 8. dr. Jan Goudoever, Hollandia, 9. dr. Dana McLean Greeley, Egyesült Államok, 10. dr. Carolyn Howlett, Egyesült Államok, 11. dr. Dusan Kafka, Csehszlovákia, 12. William McMillan, Észak-Írország, 13. Lucie Meijer, Hollandia, 14. Nikkyo Niwano, Japán, 15. Bernard Reymond, Svájc, 16. Cristopher Raible, Egyesült Államok, 17. Kovács Lajos, Románia, 18. Lony de Boer, főtisztviselő, Hollandia.

Az érkezés napján, május 15-én este a püspöki lakásban nem hivatalos, rendkívül meleg hangulatú vacsora volt, amelyen 41-en vettek részt. Minden külföldi résztvevő a püspöki család részéről sors-

húzás útján kisebb ajándékban részesült. A vacsorán a jelenlevők 7 különböző nyelven mondtak pohárköszöntőt. A gyűlések színhelye az E. K. Tanács terme volt. Étkezésről a teol. intézet konviktusá gondoskodott. A gyűlések végén a kolozsvári tudományegyetem rektora, Ștefan Pașcu fogadta a gyűlés résztvevőit. Minden egyes végrehajtó bizottsági tag Gy. Szabó Béla grafikusművész *Hónapok* című művészi munkája 1—1 példányát és Benczédi Sándor szobrászművész 1—1 kis szobrát kapta ajándékba.

18-án este 6 órakor a püspöki lakásban hivatalos fogadásra került sor, amelyen testvéregyházaink püspökei és világi vezetői, a megye és a város vezetőinek képviselői is részt vettek. A közvetlen, meleg hangulatú fogadás után a Napoca szálloda különtermében a fogadásra meghívottak részére hivatalos vacsora volt, amelyen a köszöntőt magyar, román, német és angol nyelven dr. Mikó Imre főgondnok tartotta. Ezenkívül még számos pohárköszöntő tette az estét emlékezetessé.

Május 29-én, vasárnap délelőtt kolozsvári templomunkban ünnepi istentisztelet volt, amelyen imát dr. Ferencz József püspök, egyházi beszédet dr. John Kielty elnök mondott. Utána angol és magyar nyelven én tartottam üdvözlő beszédet. A köszöntésre Nikkyo Niwano, a több millió tagot számláló Rissho-Kosei-kai nevű japán szabadelvű egyházi szervezet elnöke válaszolt. A beszédeket dr. Erdő János tolmácsolta.

Aznap délután a gyűlés résztvevőinek egy része, két csoportban, személyautókon kirándulásra indult. Az elnökből, alelnökből, főtítkárból, Brian Golland angol főtítkárból, Ferencz József püspökből, dr. Barabássy László főgondnokból és dr. Kovács Lajos püspökből álló csoport két autón először a kövendi egyházközséget látogatta meg, ahol népes gyülekezet előtt dr. Ferencz József püspök mondott imát, és dr. Heinz Schlötermann alelnök prédikált német nyelven, melyet én tolmácsoltam. Kiss Zoltán lelkész köszöntőjére dr. John Kielty elnök válaszolt. Az istentiszteleten dr. Dana McLean Greeley is részt vett. A lelkészi lakáson élvezett vendéglátás után Nagyenyedre utaztunk, ahol a lelkész kisfiát kereszteltem meg, és a lelkészi pár vendégszeretében részesültünk. Az éjszakát egy gyulafehérvári szállodában töltöttük. Másnap Déván, Vajdahunyad várán, petrozsényi egyházközségünkön keresztül, ahol megtekintettük templomunkat, s meglátogattuk Fodor György segédlelkészt, és a horezui női kolostor megtekintése után Rimnicul Vilceába érkeztünk, ahol az ottani ortodox püspök, Iosif rendkívül szívesen látott vendégei voltunk. A Cozia kolostor megtekintése után, 21-én estére Bukarestbe érkeztünk, ahol szállással Justinian pátriárka látott szívesen. Másnap, 22-én Dogaru Dumitru vallásügyi hivatali elnök Gheorghe Nenciu alelnök és Eugen Munteanu igazgató urak jelenlétében hivatalos kihallgatáson fogadta a küldöttséget. A mindvégig bensőséges hangulatú megbeszélésen világszövetségünk kolozsvári gyűlését és a jövő célkitűzéseit tárgyaltuk meg. Dumitru Dogaru elnök úr kifejezésre juttatta, hogy ebben az országban az összes vallásfelekezetek szabadon gyakorolhatják vallásukat, aminek a bizonyossága a végrehajtó bizottsági ülés is.

A második csoport tagjai dr. Dusan Kafka, William McMillan, Christopher Raible, Bartók Béla és dr. Carolyn Howlett; kísérőik dr. Mi-

kó Imre főgondnok, dr. Erdő János főjegyző és Sebe Ferenc egyházi tanácsos voltak. Személyautóikkal dr. Szabó Árpád teol. tanár, Fazakas Ferenc és Benedek Sándor lelkészek működtek közre.

A csoport a tordai, dicsőszentmártoni és segesvári templomok érintésével estére Siménfalvára érkezett, ahol a templomban lélekemelő istentiszteletre került sor. Imát dr. Erdő János, egyházi beszédet angol nyelven dr. Dusan Kafka prágai lelkész mondott. Tolmács dr. Erdő János volt. Péter József helybeli lelkész üdvözlő beszédére William McMillan észak-írországi lelkész válaszolt. A gyülekezet a vendégeket az istentisztelet végeztével vacsorán látta vendégül. Ez az este a siménfalvi és környékbeli unitáriusok hosszú időre feledhetetlen lelki élménye marad. — Az udvarhelyi szállodában töltött éjszaka, valamint másnap a lelkészi lakáson, dr. Szász Dénes otthonában felszolgált reggeli után a csoport homoródszentmártoni, recsenyédi, városfalvi, szentpéteri, homoródszentpáli, almási, oklándi, karácsonyfalvi, vargyasi, felsőrákosi, nagyajtai, bölöni és sepsiszentgyörgyi templomainkban és lelkészi lakásainkon tett rövid látogatást. A kirándulás tagjai tízórán Báró József esperes afia otthonában, ebéden Felsőrákoson mint Fekete Dezső lelkész meghívottai és sepsiszentgyörgyön Török Áron lelkész meghívására közös vacsorán vettek részt. A sepsiszentgyörgyi szállodában töltött éjszaka után másnap Árkoson Kökösi Kálmán esperes fogadta és látta szívesen reggelire a küldöttség tagjait. A kirándulás utolsó állomása Brassó és Pojana volt Májay Endre kalauzolásával. A csoport késő este érkezett vissza Kolozsvár-Napocára.

A végrehajtó bizottság tagjai, amint azt előszóval kifejezték és utólag leveleikben is hangoztatták, gazdag élményekkel megrakodva tértek vissza otthonukba. Mi pedig boldogak vagyunk, hogy ezt a gyűlést zökkenőmentesen, teljes sikerrel megrendezhettük. Ezért elősorban a Vallásügyi Hivatal elnökének és többi vezetőinek tartozunk hálával és köszönettel, de kifejezzük köszönetünket és elismerésünket mindazoknak, akik e nagyszerű esemény sikeres megrendezéséhez bármily formában hozzájárultak.

Dr. Erdő János június 12—13. napjain részt vett világszövetségünk 1. sz. teológiai bizottságának Svájcban tartott gyűlésén, amely a jövő évi montreali kongresszus teológiai anyagát dolgozta fel.

Örömmel jelentem, hogy többrendbeli levélváltásunk és itteni tárgyalásunk eredményeképpen folyamatban van 1000 db magyar nyelvű Biblia ajándékképpen egyházunk részére való küldése. A küldeményre a teljes vámmentességet a Vallásügyi Hivatal közbenjárásával megszereztük, és az minden valószínűség szerint 1—2 hónapon belül meg fog érkezni.

Tájékoztatásul közlöm, hogy világszövetségünk legközelebbi kongresszusát 1975. augusztus havában a kanadai Montrealban fogja tartani.

Végül jelentem, hogy világszövetségünk központi irodáját, amely eddig Hágában működött, Frankfurt am Main-ba helyezték át. Az iroda új helyén Diether Gehrman főtitkár irányításával már meg is kezdte működését.

11 Állami hatóságaink felé a kapcsolataink mindig a legjobbak, lelkészeink a helybeli néptanácsokkal legtöbb helyen közvetlen kap-

csolatban vannak, és megtalálják az utat, hogy a köz érdekében hasznossá tegyék magukat.

Örömmel említjük meg, hogy a Vallásügyi Hivatal vezetői, elsősorban Dumitru Dogaru elnök és Gheorghe Nenciu alelnök ügyeink intézésében a legnagyobb jóindulatot és legteljesebb segítőkészséget tanúsították, valahányszor támogatásukat kértük. Az elnök úr a kihallgatások alkalmával ismételten kihangsúlyozta, hogy egyházunk szolgálatát és gyülekezeteink működését teljes mértékben értékeli. A magunk részéről mi is minden erőnkkel arra igyekeztünk és fogunk igyekezni a jövőben is, hogy erre a bizalomra és jóindulatra minden tekintetben méltóknak bizonyuljunk.

12 Egyházi életünk alakulását nagymértékben befolyásolja az a körülmény, hogy országunk szocialista átalakulása és az iparosítás fokozatos fejlődése következtében falusi híveink egy része városokban telepedik le. Ezért egyik legfontosabb feladatunknak kell tartanunk, hogy ezeket a híveinket, akik a lelkeszi szolgálatot és gondoskodást igénylik, nyilvántartásba vegyük, és lelki szükségleteik kielégítéséről minden lehető módon gondoskodjunk. Egyházi főhatóságunk figyelme és érdeklődése jelenleg elsősorban a csíkszeredai egyház-község önálló gyülekezetté való formálása felé irányul.

E helyről is köszönetet mondok egyházközsegeinknek, főtanácsi és keblitanácsi tagjainknak és buzgó híveinknek, hogy áldozatkész lelkiülettel s példaadó egyházszeretettel segítséget nyújtottak és nyújtanak ez évi problémáink megnyugtató megoldásában.

13 Szomorú szívvel, de Isten akaratát elfogadva számolunk be egyházunk alábbi jelentősebb tagjainak elhalálzásáról.

Kiss Sándor ny. lelkész, aki 3 évi külföldi tanulmányozás után 4 évig Füzesgyarmaton, 16 évig Kolozson, 3 évig Székelyudvarhelyen és 21 évig Homoródjánosfalván végzett szolgálatot és 1952-ben nyugalmába vonult, 92 éves korában Kolozsvár-Napocán elhunyt. Megboldogult egyházunk egyik legjobban felkészült lelkésze volt, aki munkásságával egyházi irodalmunkat jelentős mértékben gyarapította.

Január 12-én, 53 éves korában eltávozott az élők sorából Máthé Sándor székelykeresztúri lelkész, aki rövid ideig Petrosényban, 10 évig Zsákonon és végül Székelykeresztúron 16 évig hirdette az evangéliumot, és egyházköri vonatkozásban is elismerésre méltó munkát végzett.

Január 16-án, 86 éves korában Kolozsvár-Napocán elhunyt Szatmári Júlia, az egyházi központ nyugdíjas pénztárnoka.

Április 21-én, 65 éves korában Kolozsvár-Napocán dr. Vass Pál, az Egyházi Főtanács és E. K. Tanács buzgó tagja.

Július 14-én, 77 éves korában Székelykeresztúron Lőrinczi Domokosné, volt kissolymosi ny. lelkész felesége.

Július 27-én, 74 éves korában Gombási Jánosné, volt aranyosrákosi lelkész felesége.

Augusztus 2-án, 92 éves korában Nagy Lajos, a volt Székelykeresztúri Unitárius Gimnázium félévszázadon át hivatásszerűen működő rajz- és tornatanára, rövid ideig igazgatója.

November 25-én Székelyudvarhelyen Pálffy Albert ny. lelkész, aki Medeséren 35 és Lókodon 5 évig végzett szolgálatot.

Ugyancsak nov. 25-én Sinfalván Gálfi András ny. lelkész 92 éves korában, aki rövid idei tordaturi és komjátszegi működés után 28 éven át Alsófelsőszentmihályon folytatta lelkészi hivatását.

Országhatárunkon kívül elhunytak:

december 22-én Budapesten 87 éves korában Györfi István lelkész, aki néhány évig a kolozsvári Teol. Akadémia tanára volt;

március 7-én, 68 éves korában váratlan hirtelenséggel Fred Kenworthy, a manchesteri Unitárius Teológiai Főiskola tanára és igazgatója, számos angliai akadémitának nemeslelkű pártfogója, egyházunk őszinte tisztelője, az angol unitárius élet kiemelkedő egyénisége.

Elhunytakra hálás kegyelettel emlékezünk. Áldott emlékeknek adózzunk 1 percnyi felállással.

Főtisztelendő Egyházi Főtanács! Íme egy esztendő egyházi munkája, amelyről püspöki minőségemben röviden beszámoltam. Hálásan köszönöm a személyem és munkám iránti bizalmat, amelyet közvetlen munkatársaim, egyházunk világi és egyházi vezetői, főgondnokai, felügyelő gondnokai, esperesei, lelkészei és egyszerű gyülekezeti tagjai részéről az egész esztendő folyamán boldogan tapasztaltam. Kérem jóindulatú támogatásukat, bizalmukat és szeretetüket a jövőre is, hogy egy szívvel, egy lélekkel, egy akarattal szeretett egyházunk és drága népünk érdekében önzetlenül, fáradhatatlan buzgósággal és lángoló lelkesedéssel együtt munkálkodjunk, érezve azt, hogy mi szent hivatást teljesítünk, s egyben érezhessük lelkünk mélyén gondviselő Istenünk helybenhagyó, boldogító áldását.

DR. KOVÁCS LAJOS

HELTAI GÁSPÁR

AZ „IGAZ KERESZTÉNY VALLÁS“ PRÉDIKÁTORA

Elettörténetét csak részben ismerjük. Szász polgári családból származott, német műveiben *Caspar Helth*, a latin nyelvűekben *Heltus* vagy *Heltensis* néven szerepel. Mindvégig szásznak vallotta magát. Magyarul csak felnőtt korában tanult meg.¹ Szebenben született, feltehetőleg 1510—1515² között. Humanista eredetből indult el. Krónikája³ (1575) arról tanúskodik, hogy ismerte Brodarics István püspököt, a korabeli jeles humanistát. Kapcsolatban állott Honter Jánossal is, az ő ajánlásával jutott el 1543-ban Luther Mártonhoz és Melancthon Fülöpözhöz⁴ s adta át nekik az erdélyi szász reformáció szervezeti szabályzatát jóváhagyás végett. Humanista műveltsége és a Biblia keltette fel érdeklődését már itthon az „új tudomány“ iránt. 1543. február 17-én beiratkozott a wittenbergi egyetemre *Caspar Heltensis Transsilvanus*⁵ néven. Itt nemcsak a reformációt tanulmányozhatta közelebbről, hanem a humanizmust is, és betekintést nyerhetett az európai művelődés szélesebb területeire. Humanizmusát egyeztetni tudta a hitújítás vallási és társadalmi célkitűzéseivel, a klasszikusok tiszteletét a szent-